

COMISIA DE EVALUARE A JUDECĂTORILOR
JUDICIAL VETTING COMMISSION
str. Alexei Mateevici 75, mun. Chișinău,
MD-2009, Republica Moldova
+373 22 820 882 | +373 60 246 352
secretariat@vettingmd.eu | www.vettingmd.eu

RAPORT DE EVALUARE

aprobat conform articolului 40

din Regulamentul de organizare și funcționare

ALEXANDRU SPOIALĂ

judecător al Curții de Apel Centru

subiect al evaluării conform articolului 3 alin. (1) din Legea nr. 252/2023

11 martie 2025

Cuprins

I.	Introducere.....	3
II.	Subiectul evaluării	3
III.	Criteriile de evaluare.....	4
IV.	Procedura de evaluare.....	5
V.	Analiza.....	8
VI.	Concluzia.....	18
VII.	Acțiuni ulterioare și publicarea	18

Completul de evaluare B al Comisiei (în continuare „Comisia”), instituită prin Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, exercitându-și atribuțiile potrivit Legii nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative (în continuare „Legea nr. 252/2023”) a deliberat la 5 februarie 2025 și a aprobat următorul raport la 11 martie 2025. Membrii care au participat la aprobarea raportului au fost:

1. Scott BALES
2. Willem BROUWER
3. Iurie GAȚCAN

Pe baza activității sale de colectare și revizuire a informațiilor, precum și a explicațiilor oferite în cadrul audierii publice și a deliberărilor ulterioare, Comisia a elaborat următorul raport de evaluare.

I. Introducere

1. Prezentul raport îl vizează pe dl Alexandru Spoială (în continuare „subiect”), judecător al Curții de Apel Centru.
2. Comisia a desfășurat evaluarea în conformitate cu Legea nr. 252/2023 și cu Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei de evaluare (în continuare „Regulament”).
3. Comisia a conchis că subiectul corespunde criteriilor stabilite de Legea nr. 252/2023.

II. Subiectul evaluării

4. Subiectul este judecător la Curtea de Apel Centru din 2017 și Vicepreședinte interimar din ianuarie 2024. Până la 27 decembrie 2024, această instanță era denumită Curtea de Apel Chișinău.
5. Între 2009 și 2017, subiectul a fost judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana. Începând cu 2005, el este lector universitar la Universitatea de Stat din Moldova.
6. Subiectul a obținut o diplomă de licență în drept (în 2002) și o diplomă de master în drept (în 2003) la Universitatea de Stat din Moldova. În 2008, el a obținut gradul științific de doctor în drept la aceeași universitate.

III. Criteriile de evaluare

7. Potrivit articolului 11 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Comisia evaluează integritatea etică și financiară a subiectului.

8. Articolul 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023 stabilește că un subiect:

„[...] nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia de evaluare a stabilit că:

a) în ultimii 5 ani, a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor sau, după caz, a procurorilor, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;

b) în ultimii 10 ani, a admis în activitatea sa incompatibilități și conflicte de interes care afectează funcția deținută.”

9. Articolul 11 alin. (3) din Legea nr. 252/2023 prevede că un subiect:

„[...] nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că:

a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri, pentru ultimii 12 ani, depășește 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de către Guvern pentru anul 2023;

b) în ultimii 10 ani, a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de către Guvern pentru anul 2023.”

10. Salariul mediu pe economie pentru anul 2023 a fost de 11.700 MDL. Astfel, pragul de 20 de salarii medii este de 234.000 MDL, iar pragul de cinci salarii medii este de 58.500 MDL.

11. Articolul 11 alin. (4) din Legea nr. 252/2023 stabilește competența Comisiei de a verifica diverse aspecte referitoare la evaluarea integrității financiare a subiectului, inclusiv achitarea impozitelor, respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și modul de dobândire a averii.

12. Potrivit articolului 11 alin. (5) din Legea nr. 252/2023, în procesul evaluării integrității financiare a subiectului, Comisia ia în considerare inclusiv averea, cheltuielile și veniturile persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale,

precum și ale persoanelor indicate la articolul 33 alineatele (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 privind Autoritatea Națională de Integritate.

13. În procesul evaluării conformității unui subiect cu criteriile de integritate etică și financiară, Comisia aplică prevederile și regimul juridic în vigoare la momentul comiterii faptelor sau emiterii actelor relevante.
14. În conformitate cu articolul 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023, un subiect nu corespunde criteriului de integritate etică dacă Comisia stabilește existența situațiilor prevăzute de alineatul respectiv. Potrivit articolului 11 alin. (3) din Legea nr. 252/2023, Comisia stabilește că un subiect nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă are dubii serioase determinate de faptele care sunt considerate încălcări ale criteriilor de evaluare. Comisia nu poate aplica termenul „dubii serioase” fără a lua în considerare textul care îl însoțește, *i.e.* „determinate de faptul că”. Teza în discuție sugerează că Comisia trebuie să stabilească „faptul” că o anumită conduită a avut loc.
15. Referitor la standardul de probă „dubii serioase” aplicat în contextul procedurii de *vetting*, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a menționat că definirea standardelor de probă implică în mod inevitabil utilizarea unor texte flexibile. Potrivit Curții, Consiliul Superior al Magistraturii poate decide nepromovarea evaluării doar dacă raportul examinat conține „dovezile care confirmă” că subiectul evaluat nu corespunde unuia sau mai multor criterii de integritate. Textul „confirmă” sugerează o certitudine cu privire la neîntreinerea de către subiect a criteriilor legale. Astfel, comparând expresia „dubii serioase” cu textul „dovezile care confirmă”, Curtea a considerat că primul implică mai curând o probabilitate ridicată, fără a se ridica la nivelul certitudinii (Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 16 februarie 2025, §§ 99, 101).
16. În situația în care Comisia are dubii întemeiate referitoare la anumite fapte care ar putea conduce la nepromovarea evaluării, subiectul va avea posibilitatea să se opună acestor constatări și să prezinte argumente în apărarea sa, în conformitate cu articolul 16 alin. (1) din Legea nr. 252/2023. Punând în balanță toate probele și informațiile acumulate în cadrul procedurii, Comisia va adopta o soluție.

IV. Procedura de evaluare

17. La 5 aprilie 2024, pe baza articolului 12 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Comisia a recepționat de la Consiliul Superior al Magistraturii lista judecătorilor Curții de Apel Chișinău în care era menționat și numele subiectului.

18. La 11 aprilie 2024, Comisia a notificat subiectul și i-a solicitat să completeze și să returneze un chestionar de etică și declarațiile prevăzute la articolul 12 alin. (3) din Legea nr. 252/2023 în termen de 20 de zile de la data notificării (în continuare, ambele denumite împreună „declarația pentru ultimii cinci ani”). La 30 aprilie 2024, subiectul a returnat declarația pentru ultimii cinci ani și chestionarul completate.
19. La 13 august 2024, Comisia a notificat subiectul că dosarul său de evaluare a fost repartizat aleatoriu Completului B din care fac parte membrii Scott Bales, Iurie Gațcan și Willem Brouwer. De asemenea, subiectul a fost informat despre dreptul de a solicita în scris și în cel mai scurt timp posibil recuzarea membrilor.
20. Având în vedere că legea stabilește perioade de evaluare diferite pentru criteriile de integritate etică și financiară citate mai sus, Comisia a evaluat conformitatea cu aceste criterii în ultimii cinci, 10 și, respectiv, 12 ani. Având în vedere că declarațiile fiscale și, după caz, declarațiile de avere și interese personale se depun la început de an pentru întregul an precedent, pentru criteriul de integritate financiară, perioada de evaluare a inclus 2012-2023 și 2014-2023. Pentru criteriile de integritate etică, perioada de evaluare a inclus ultimii cinci sau, respectiv, 10 ani, calculați în mod regresiv din prima zi anterioară datei notificării.
21. În ultimii 12 ani din perioada de evaluare, subiectul a avut obligația de a depune declarații, atât în conformitate cu Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, cât și în conformitate cu Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății pentru persoanele cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere.
22. Comisia a solicitat și a obținut informații din numeroase surse. Sursele care au prezentat informații despre subiect au inclus Autoritatea Națională de Integritate (în continuare „ANI”), Serviciul Fiscal de Stat (în continuare „SFS”), Casa Națională de Asigurări Sociale (în continuare „CNAS”), Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, bănci (Energbank S.A., EuroCreditBank S.A., Eximbank S.A., Moldinconbank S.A., MAIB S.A., BCR Chișinău S.A., Victoriabank S.A., Banca de Finanțe și Comerț (FincomBank) S.A., OTP Bank S.A., Banca Socială S.A., Banca de Economii S.A.), Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare „SCPSB”) și Agenția Servicii Publice (în continuare „ASP”). De asemenea, Comisia a solicitat și a obținut informații de la alte instituții publice și entități private, surse deschise precum rețelele de socializare și articolele jurnalistice de investigație. Au fost

primite mai multe petiții la 29 iulie 2024, 19 august 2024 și 27 noiembrie 2024 de la membri ai societății civile. Acestea au fost incluse în dosarul de evaluare. Toate informațiile primite au fost verificate minuțios din punct de vedere al corectitudinii și al relevanței.

23. Comisia a solicitat de două ori informații de la Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. La baza acestor solicitări a fost comunicatul¹ de presă al Curții de Apel Chișinău cu referire la informațiile publice privind pretinsa mită pentru judecătorii Curții de Apel Chișinău. Aceste informații se referă la înlocuirea arestului preventiv cu arestul la domiciliu pentru mai mulți cetățeni ucraineni. Deoarece niciuna dintre sursele oficiale identificate nu a confirmat examinarea pretensei activități, aceasta nu a fost investigată în continuare, în conformitate cu articolul 14 alin. (10) din Legea nr. 252/2023.
24. La 20 august 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 29 august 2024 (în continuare „prima rundă de întrebări”). La 20 august 2024, subiectul a solicitat o prelungire a termenului de răspuns. Comisia a acordat prelungirea până la 2 septembrie 2024. Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul prelungit.
25. La 11 octombrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 20 octombrie 2024 (în continuare „a doua rundă de întrebări”). Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul stabilit.
26. La 5 decembrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 12 decembrie 2024 (în continuare „a treia rundă de întrebări”). Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul stabilit.
27. La 24 ianuarie 2025, Comisia a notificat subiectul că, pe baza informațiilor colectate și analizate, a constatat unele aspecte care generează dubii cu privire la corespunderea cu criteriile etice și l-a invitat să participe la o audiere publică la 5 februarie 2025. De asemenea, subiectul a fost informat că raportul de evaluare poate conține și alte aspecte care au fost analizate în timpul evaluării.
28. În conformitate cu articolul 39 alin. (4) din Regulament, subiectul a solicitat și a primit acces la toate materialele din dosarul de evaluare la 26 ianuarie 2025.

¹ [Comunicat de presă | Curtea de Apel Chișinău](#)

29. La data de 26 ianuarie 2025, subiectul a solicitat să fie audiat în ședință parțial închisă. La 27 ianuarie 2025, Comisia a admis cererea. Comisia a decis discutarea în ședință închisă a unei chestiuni legate de dubiile notificate, și anume cauza *Malai*². Comisia a decis astfel pentru că dosarul este la faza de urmărire penală și pentru a asigura prezumția nevinovăției, dreptul la viață privată și respectul pentru secretul urmăririi penale.
30. La 5 februarie 2025, Comisia a organizat o audiere publică. În cadrul audierii, subiectul a confirmat corectitudinea răspunsurilor sale din declarația pentru ultimii cinci ani și din chestionarul de etică și a declarat că nu are corectări sau completări la răspunsurile oferite anterior.

V. Analiza

31. În această secțiune sunt analizate faptele relevante și motivele care stau la baza concluziei Comisiei.
32. Pe baza informațiilor colectate, Comisia a analizat și, după caz, a solicitat clarificări suplimentare din partea subiectului cu privire la următoarele:
- a. diferența potențială între avere, cheltuieli și venituri (avere nejustificată sau inexplicabilă) pentru 2012 și 2013;
 - b. potențialul conflictul de interes;
 - c. implicarea în cazuri care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului.
- **Diferența potențială între avere, cheltuieli și venituri (avere nejustificată sau inexplicabilă) pentru anii 2012 și 2013**
33. În urma analizei detaliate a situației financiare a subiectului și a explicațiilor acestuia în două runde de întrebări, Comisia a identificat o avere inexplicabilă pentru 2012 și 2013. Conform calculelor Comisiei, diferența (soldul negativ) dintre veniturile (fluxurile financiare de intrare) și cheltuielile (fluxurile financiare de ieșire) din acești ani a fost de - 16.876 MDL și, respectiv, - 8.746 MDL, formând astfel o avere inexplicabilă totală de - 25.622 MDL.
34. Chiar dacă suma identificată a soldului negativ pentru acești ani ar fi considerată o avere inexplicabilă, aceasta nu ar depăși pragul de 234.000 MDL prevăzut la articolul 11 alin. (3) litera (a) din Legea nr. 252/2023. În consecință, Comisia nu a solicitat explicații suplimentare cu privire la acest aspect.

² CtEDO, *Malai c. Republicii Moldova*, nr. 24179/18, 19 noiembrie 2024.

▪ **Potențialul conflict de interes**

35. Conform unui articol³ din mass-media, subiectul nu a declarat abținere, și posibil ar fi favorizat-o pe angajata sa, în cadrul concursului de admitere din 2023 organizat de Institutul Național al Justiției (în continuare „INJ”). Comisia a adresat întrebări subiectului și INJ cu privire la acest aspect.
36. Subiectul a declarat că, în calitate de membru al comisiei de admitere la INJ, înainte de a semna declarația privind lipsa conflictului de interes, i-a informat pe ceilalți membri ai comisiei de admitere că unul dintre candidați, A.R., era angajată ca grefier în echipa sa. Deoarece membrii comisiei de admitere nu au considerat că acesta este un motiv de recuzare, subiectul nu s-a retras din comisie. În schimb, acesta a semnat declarația privind lipsa conflictului de interes, notând cu o declarație scrisă de mână că candidatul A.R. „este angajată în calitate de grefier (Curtea de Apel Chișinău) în echipa subsemnatului. Consider necesar de a comunica acest aspect”.
37. INJ a prezentat declarația semnată de subiect cu privire la lipsa conflictului de interes. În răspunsul său, INJ a explicat că declarația semnată de subiect cu text scris de mână a fost comunicată membrilor comisiei de admitere. Comisia de admitere a decis că „temeiuri pentru a constata existența conflictului de interes a domnului Alexandru Spoială, judecător la Curtea de Apel Chișinău, membru al comisiei de admitere nu sunt”. Din acest motiv, INJ a declarat că nu a fost necesară transmiterea declarației sale către Consiliul INJ în conformitate cu articolul 16 alineatele (3) și (4) din Legea INJ.
38. Aceste dispoziții prevăd că:
- „(3) Din componența Comisiei pentru examenele de admitere nu pot face parte membrii Consiliului Institutului, Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor, Colegiului pentru selecția și cariera judecătorului, Colegiului pentru selecția și cariera procurorilor și persoanele care sînt în conflict de interes. Membrii Comisiei vor semna declarații pe propria răspundere în acest sens.
- (4) În cazul în care incompatibilitatea se depistează după desemnarea membrilor Comisiei, membrul în cauză trebuie să se retragă și să comunice îndată această situație Consiliului pentru înlocuirea sa în ordinea prevăzută la alin.(1).”

³ <https://anticoruptie.md/ro/sesizari/examen-cu-favoruri>

39. Legea nu prevede în mod expres dacă comisia de admitere sau INJ sau Consiliul acestuia stabilește în primă instanță dacă există un conflict de interes. În acest caz, după cum s-a menționat, comisia de admitere a stabilit că nu există niciun conflict de interes.
40. La audiere, subiectul a subliniat similitudinea acestei situații cu evaluarea obișnuită a unui grefier de către judecător, care determină salariul și gradele de calificare ale funcționarilor publici. În plus, acesta a explicat că A.R. nu a promovat concursul de admitere în 2023 și a fost înscrisă la studii la INJ în anul următor, când subiectul nu făcea parte din comisia de admitere.
41. Pe baza normelor în vigoare la momentul acțiunilor relevante, precum și a explicațiilor subiectului, Comisia a concluzionat că acțiunile subiectului nu au fost în necorespondere cu criteriul de integritate etică în temeiul articolului 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023.
- **Implicarea în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului (în continuare „Convenția”)**
42. Potrivit Agentului Guvernamental și a unei petiții din 27 noiembrie 2024, subiectul a fost implicat în trei cazuri care au făcut obiectul unor cereri la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”):
- *Mătășaru c. Republicii Moldova, nr. 53098/17, 30 noiembrie 2021;*
 - *Madam c. Republicii Moldova, nr. 42715/19, 6 septembrie 2022;*
 - *Malai c. Republicii Moldova, nr. 24179/18, 19 noiembrie 2024.*
43. În *Mătășaru*, subiectul a fost membru al Curții de Apel Chișinău, care a decis încetarea procedurii de apel după ce procurorul a retras apelul împotriva sentinței prin care reclamantul a fost găsit vinovat. Prin această decizie, Curtea de Apel nu a decis asupra fondului cauzei. În acest context, hotărârea CtEDO nu pare să fie direct legată de decizia care implică subiectul. Prin urmare, analiza ce urmează se referă doar la cauzele *Madam* și *Malai*.
44. În conformitate cu articolul 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, un subiect nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia de evaluare a stabilit că, în ultimii 10 ani, a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare contrare normelor imperative ale legii, iar CtEDO stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului.
45. Prin Hotărârea nr. 2 din 16 ianuarie 2025, Curtea Constituțională a constatat caracterul constituțional al acestor prevederi. Curtea a menționat că pentru a

constata caracterul arbitrar al comportamentului sau al actelor emise de subiectul evaluat, Comisia de evaluare trebuie să stabilească întrunirea cumulativă a două condiții: a) comportamentul sau actul emis este contrar normelor imperative ale legii și b) CtEDO a stabilit, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene a Drepturilor Omului.

46. De asemenea, Curtea Constituțională a menționat că, pentru a elucida înțelesul textelor contestate, destinatarii pot avea în vedere, inclusiv, sensul atribuit acestei noțiuni de CtEDO. Astfel, de exemplu, în cauza *Bochan v. Ucraina* (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, CtEDO a notat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. CtEDO consideră că o asemenea decizie reprezintă o „denegare a dreptății”. De asemenea, în cauza *Ballıktaş Bingöllü v. Turcia*, 22 iunie 2021, § 75, CtEDO a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „eroare vădită” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.

▪ *Madam c. Republicii Moldova, nr. 42715/19, 6 septembrie 2022*

47. În această cauză, după ce reclamantul a fost achitat de prima instanță, Curtea de Apel a anulat hotărârea instanței inferioare și a pronunțat o hotărâre de condamnare fără a audia din nou toți martorii. CtEDO a constatat că aceasta reprezintă o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție.
48. În cadrul procedurii naționale, N.M. (în continuare „inculpatul”) a fost învinuit în temeiul art. 264 alin. (1) din Codul penal, deoarece, în timp ce conducea vehiculul său, în care se aflau doi pasageri, nu a respectat regulile de circulație rutieră. El nu a lăsat suficient spațiu între vehiculul său și un alt vehicul aflat în fața sa. În momentul în care celălalt vehicul a început să vireze la stânga, acesta a început să îl depășească prin partea stângă, circulând pe partea de drum rezervată circulației din sens opus și cauzând astfel un accident rutier.
49. Judecătoria Chișinău a audiat inculpatul, două părți vătămate și un martor. Instanța a examinat procesul verbal de cercetare la fața locului, raportul privind absența consumului de alcool și cele două rapoarte de expertiză privind leziunile. Pentru a decide achitarea inculpatului, instanța s-a bazat pe următoarele considerente: (i) până la impact, inculpatul nu conducea pe banda din sens opus, fapt confirmat de urmele de frânare ale vehiculului său, (ii) nu au fost prezentate alte probe care să demonstreze că inculpatul a intrat

intenționat pe banda din sens opus, (iii) fotografiile anexate la procesul verbal de cercetare la fața locului nu oferă o vedere panoramică a locului accidentului în raport cu drumul, (iv) nu a fost efectuată nicio expertiză tehnică pentru a stabili locul exact al accidentului și poziția vehiculelor.

50. În urma apelului procurorului, Curtea de Apel l-a găsit vinovat pe inculpat. În decizia din 24 septembrie 2018 s-a concluzionat că prima instanța a greșit în evaluarea declarațiilor inculpatului, care diferă de cele ale părților vătămate și ale martorilor. Instanța și-a întemeiat hotărârea pe declarațiile celor două părți vătămate – pasageri aflați în vehiculul inculpatului (care au fost reaudiate în apel) și a unui martor absent (neaudiat în apel). Partea vătămată care a văzut impactul a mărturisit că un alt vehicul, aflat în fața lor, a virat la un moment dat la stânga, iar ambele părți vătămate au depus mărturie despre viteza mare a vehiculului în care se aflau. Aceste mărturii au fost confirmate de procesul verbal de cercetare la fața locului. Acesta din urmă a constatat urme de derapare de 11,1 metri lăsate de vehiculul inculpatului în urma coliziunii și urme de frânare de 20,6 metri lăsate de roțile din față ale aceluiași vehicul. Martorul absent este un prieten al șoferului celui alt vehicul implicat în accident. El conducea un alt vehicul în timp ce discuta la telefon cu șoferul celui alt vehicul. Acest martor nu a văzut impactul. Acesta a observat doar urmele de frânare, inclusiv cele peste linia dublă continuă, lăsate de vehiculul inculpatului. Pe 6 martie 2019, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul inculpatului și a menținut decizia Curții de Apel Chișinău.
51. În cauza *Madam*, CtEDO a constatat o încălcare a garanțiilor prevăzute la art. 6 § 1 din Convenție. Aceasta a concluzionat că Curtea de Apel nu ar fi putut, în conformitate cu cerința unui proces echitabil, să anuleze hotărârea instanței de fond și să pronunțe o condamnare fără o evaluare directă a probelor prezentate de martori și experți (a se vedea § 10 din hotărârea CtEDO).
52. Articolul 415 din Codul de Procedură Penală în redacția de la acea dată (în continuare „CPP”) prevedea că „(2/1) Judecând apelul declarat împotriva sentinței de achitare, instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărâre de condamnare fără audierea învinuitului prezent, precum și a martorilor acuzării solicitați de părți. Martorii acuzării se audiază din nou în cazul în care declarațiile lor constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea inculpatului.”
53. Comisia constată că a existat o jurisprudență constantă a CtEDO, inclusiv împotriva Republicii Moldova, în ceea ce privește cele sus menționate (a se vedea, de exemplu, *Sigurþórsson Arnarsson c. Islandei*, nr. 44671/98, 15 iulie 2003, § 38; *Popovici c. Republicii Moldova*, nr. 289/04 și 41194/04, 27 noiembrie

2007, § 68; *Dan c. Republicii Moldova*, nr. 8999/07, 5 iulie 2011, § 30; *Lazu c. Republicii Moldova*, nr. 46182/08, 5 iulie 2016, § 40).

54. În prima rundă de întrebări, subiectul a precizat că două părți vătămate au fost audiate de Curtea de Apel în această cauză. Părțile vătămate se aflau în vehiculul inculpatului, iar una dintre ele era pe bancheta din față și a văzut impactul. Subiectul a considerat, așadar, că „audierea părților vătămate și examinarea probelor scrise au fost suficiente pentru a stabili vinovăția unei persoane”. El a adăugat că „neaudierea unui singur martor este legată de particularitățile individuale ale acestui caz și nu reprezintă o încălcare sistemică sau repetitivă”.
55. În a doua rundă de întrebări, subiectul a explicat că a urmat principiile stabilite în jurisprudența CtEDO. Doi dintre cei trei martori au fost audiați. Declarațiile martorului neaudiat în apel s-au referit la aspecte post-impact, care au fost coroborate de declarațiile celor audiați în instanță și de procesul verbal de cercetare la fața locului. În opinia subiectului, „afirmațiile martorului care nu a fost audiat în apel nu au fost nici unice, nici decisive pentru condamnare”. Decizia sa, așadar, este „în conformitate cu art. 415 alin. (2/1) din Codul de procedură penală”.
56. Sarcina Comisiei nu este să determine dacă o probă a fost decisivă, ci dacă decizia de condamnare a inculpatului, după ce a fost achitat de prima instanță, a fost arbitrară.
57. În special, Comisia s-a pronunțat în rapoartele sale anterioare cu privire la o chestiune similară. Cu toate acestea, chestiunea respectivă, și anume cauza *Melega*⁴, diferă de cauza *Madam* nu numai în ceea ce privește circumstanțele faptice. În cauza *Madam*, un martor nu a fost audiat, în timp ce în cauza *Melega* a fost audiat un singur martor. În cauza *Madam*, subiectul a prezentat Comisiei o explicație detaliată a motivelor deciziei.
58. Prin urmare, pe baza explicațiilor subiectului și a principiilor juridice relevante, Comisia a stabilit că participarea subiectului la decizia Curții de Apel din 24 septembrie 2018 nu este un act „arbitrar” care să nu fie în corespundere cu criteriul integrității etice în temeiul articolului 11 alineatul (2) litera (a) din Legea nr. 252/2023.

- *Malai c. Republicii Moldova*, nr. 24179/18, 19 noiembrie 2024

[Această chestiune a fost discutată în sesiune închisă]

⁴ CtEDO, *Melega c. Republicii Moldova*, nr. 40427/18, 18 ianuarie 2022.

59. Cauza se referă la privarea de libertate a reclamantei timp de aproape șase luni, în absența unor motive relevante și suficiente, precum și la supravegherea sa video pe perioada aflării în custodia poliției. CtEDO a constatat violarea articolelor 5 § 3 și 8 din Convenție.
60. Subiectul a fost membru al Curții de Apel Chișinău, care a examinat recursurile depuse de reclamantă și procuror împotriva încheierii din 27 februarie 2018 prin care s-a dispus arestul la domiciliu. Prin decizia din 12 martie 2018, Curtea de Apel a decis înlocuirea arestului la domiciliu cu arestul preventiv. Decizia subiectului este legată de violarea articolului 5 § 3 din Convenție („Dreptul [unei persoane arestate] de a fi judecată în termen rezonabil sau de a fi eliberată în cursul procedurii”).
61. Reclamanta N.M. activa în calitate de primar al unui sat. În martie 2017, Procuratura a deschis o cauză penală în legătură cu acuzațiile de corupție și abuz în serviciu în cadrul unei licitații publice pentru construirea unui apeduct în satul său. Se presupune că unul dintre participanți, care în cele din urmă nu a câștigat licitația, i-a promis reclamantei 10% din suma ce ar fi trebuit plătită în temeiul contractului atribuit și că ea ar fi selectat compania cu cea mai mare ofertă ca fiind câștigătoare, contrar cerințelor legale. Participantul în cauză a mărturisit că el și reclamanta au convenit asupra unei sume de 10%. Reclamanta a confirmat că a primit o astfel de ofertă, dar a negat că ar fi acceptat-o.
62. Pe 20 noiembrie 2017, reclamanta a fost reținută și aflată în custodia poliției până pe 22 noiembrie 2017, când a fost plasată în arest la domiciliu. Măsura arestului la domiciliu a fost prelungită de șase ori, inclusiv prin plasarea în arest preventiv timp de unsprezece zile în martie 2018. Reclamanta a fost eliberată pe 14 mai 2018. De fiecare dată când instanțele i-au prelungit arestul la domiciliu sau au plasat-o în arest preventiv, s-au bazat pe motive similare, și anume riscul ca reclamanta să interfereze cu investigația sau să influențeze martorii. Reclamanta a făcut recurs, fără succes, împotriva fiecărei încheieri de prelungire a detenției. Ea a susținut că nu exista nicio suspiciune rezonabilă privind săvârșirea infracțiunii și nici motive relevante sau suficiente pentru privarea sa de libertate. Ea a afirmat că dosarul penal a fost motivat politic, deoarece refuzase să se alăture partidului de guvernare de atunci.
63. Conform informațiilor disponibile, dosarul penal împotriva reclamantei nu a fost trimis în instanță.
64. În cauza *Malai*, CtEDO a constatat o încălcare a articolului 5 § 3 din Convenție după ce a concluzionat că instanțele naționale s-au bazat pe motive stereotipe și abstracte pentru a prelungi detenția reclamantei. Instanțele naționale au

justificat detenția de aproape șase luni a reclamantei pe motiv de potențială influențare a martorilor și de interferență în anchetă, dar nu au luat în considerare lipsa unui astfel de comportament al ei în primele opt luni ale anchetei după martie 2017. Instanțele naționale au ignorat, de asemenea, afirmația reclamantei potrivit căreia nu au rămas martori neaudiați după arestarea sa în noiembrie 2017.

65. Comisia constată că a existat o jurisprudență constantă a CtEDO, inclusiv împotriva Republicii Moldova, în ceea ce privește arestarea preventivă în cauze penale. Hotărârile relevante includ următoarele: *Șarban c. Republicii Moldova*, nr. 3456/05, 4 octombrie 2005, §§ 97-104; *Castraveț c. Republicii Moldova*, nr. 23393/05, 13 martie 2007, § 33; *Idalov c. Rusiei [GC]*, nr. 5826/03, 22 mai 2012, § 140; *Lauruc c. României* nr. 34236/03, 23 aprilie 2013, § 82; *Šoš c. Croației*, nr. 26211/13, 1 decembrie 2015, §§ 95-97; *Buzadji c. Republicii Moldova [GC]*, nr. 23755/07, 5 iulie 2016, §§ 115-123; *Făgăraș c. României*, nr. 75431/10, 14 februarie 2017, §§ 22-29; *Merabishvili c. Georgiei*, nr. 72508/13, 28 noiembrie 2017, §§ 222-224.
66. Întrebat în a treia rundă de întrebări despre decizia Curții de Apel din 12 martie 2018, la care a participat, subiectul a răspuns că „raportor pe acest caz a fost un alt judecător mult mai experimentat, care a fost un fel de mentor pentru el”. Subiectul a adăugat că „a fost judecător la Curtea de Apel Chișinău doar pentru o perioadă de 9-10 luni”. Subiectul a subliniat că a luat în considerare jurisprudența CtEDO și a considerat că existau temeiuri pentru a dispune arestul preventiv, deși „a participat doar o singură dată și nu putea cunoaște chestiunea în ansamblu”.
67. În opinia subiectului, „aplicarea unei măsuri mai severe este justificată în cazul unei persoane aflate în arest la domiciliu și care nu se prezintă când este citată de organul de urmărire penală”. El a menționat că „colegiul a conchis în unanimitate că această circumstanță [neprezentarea la citarea procurorului] justifică modificarea măsurii preventive” [din arest la domiciliu în arest preventiv]. Subiectul consideră că „într-o astfel de situație, aplicarea măsurii arestului preventiv are ca scop prevenirea cazurilor de neprezentare la organul de urmărire penală”. Subiectul nu a făcut referire, în răspunsul său care justifică decizia din 12 martie 2018, la nicio normă juridică sau practică judiciară.
68. Conform informațiilor oferite de INJ și Consiliul Superior al Magistraturii, subiectul a participat la diverse activități de instruire organizate de INJ și de alte instituții. Tematicile cursurilor cuprind aplicarea măsurilor preventive și coercitive (cursuri din 2013 și 2018), jurisprudența CtEDO (cursuri din 2013,

2016) și cursuri pentru formatori privind standardele CtEDO (în 2013, 2014 și 2015).

69. Arestul preventiv sau arestul la domiciliu (ambele constituie privare de libertate conform jurisprudenței CtEDO) pot fi dispuse numai dacă sunt întrunite cumulativ câteva condiții⁵.

70. Art. 176 alin. (1) al CPP prevede că:

„Măsurile preventive pot fi aplicate de către [...] instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea [i] să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, [ii] să exercite presiune asupra martorilor, [iii] să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, [iv] să săvârșească alte infracțiuni ori că [v] punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică”.

71. Aceste temeiuri au fost integrate în legislația națională din jurisprudența⁶ bine stabilită a CtEDO. Fiecare dintre aceste temeiuri sau riscuri nu poate fi invocat *in abstracto*, ci trebuie susținut de probe factuale⁷. CtEDO a reiterat în jurisprudența⁸ sa că o persoană acuzată de o infracțiune trebuie să fie întotdeauna eliberată în așteptarea judecății, cu excepția cazului în care statul poate demonstra că există motive „relevante și suficiente” care justifică continuarea detenției.

72. Curtea Constituțională a precizat că arestul preventiv poate fi folosit numai în cazurile strict necesare, atunci când nu există alternative și ca măsură de ultimă instanță, și nu ca măsură punitivă (Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 23 februarie 2016, § 92).

⁵ (A) legislația procesual penală permite aplicarea acestor măsuri preventive; (B) există o bănuială rezonabilă că persoana a comis infracțiunea de care este acuzată; (C) există riscuri prevăzute de CPP care justifică aplicarea arestului (a se vedea art. 176 alin. (1) și (3)); și (D) alte măsuri preventive nu pot înlătura riscurile menționate la litera (c) (a se vedea art. 185 alin. (1) și (3) din CPP). Aceste condiții sunt explicate în hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu (nr.1, 15 aprilie 2013), disponibilă pe site-ul Curții Supreme de Justiție la link-ul: [search_hot_expl.php](#)

⁶ În baza jurisprudenței CtEDO au fost stabilite patru temeiuri de bază acceptabile pentru privarea de libertate a unei persoane înainte de judecată atunci când aceasta este bănuită de săvârșirea unei infracțiuni: riscul ca acuzatul să nu se prezinte la judecată (a se vedea *Stögmüller c. Austriei*, § 15, 10 noiembrie 1969); riscul ca acuzatul, dacă este eliberat, să ia măsuri pentru a prejudicia administrarea justiției (a se vedea *Wemhoff c. Germaniei*, § 14, 27 iunie 1968), să săvârșească alte infracțiuni (a se vedea *Matznetter c. Austriei*, § 9, 10 noiembrie 1969) sau să provoace dezordine publică (a se vedea *Letellier c. Franței*, § 51, 26 iunie 1991).

⁷ CtEDO, *mutatis mutandis*, *Becciev c. Republicii Moldova*, nr. 9190/03, § 59, 4 octombrie 2005.

⁸ CtEDO, *Becciev c. Republicii Moldova*, citată *supra*, § 52.

73. Singurul element de fapt care să susțină temeiurile arestării preventive a fost neprezentarea reclamantei în fața procurorului pentru a primi materialele pentru prelungirea arestului la domiciliu (§§ 12-16 din încheierea instanței din 27 februarie 2018). Deși acest fapt nu a fost acceptat de către judecătorul de instrucție, deoarece, după cum știa procurorul, reclamanta se prezentase în aceeași zi la o ședință de judecată, acest fapt a fost admis de Curtea de Apel Chișinău (cu participarea subiectului) ca motiv pentru arestarea preventivă. Curtea de Apel nu a identificat probe relevante care să dovedească riscurile menționate la articolul 176 alin. (1) din CPP.
74. Presupunând, așa cum a susținut procurorul, că reclamanta ar fi putut veni la organul de urmărire penală înainte de a participa la ședința de judecată, colegiul Curții de Apel, înainte de a dispune arestarea preventivă, ar fi trebuit să analizeze posibilitatea aplicării altor măsuri de prevenire a riscului de evadare (art.185 alin. (3) CPP) sau a altor măsuri procesuale de constrângere prevăzute de legea procesual penală (art.197 alin. (1), 198 CPP), cum ar fi obligarea de a se prezenta la organul de urmărire penală.
75. Astfel, Comisia este de acord cu CtEDO că Curtea de Apel nu a identificat motive relevante și suficiente pentru a dispune și a prelungi privarea de libertate a reclamantei în așteptarea procesului de judecată (a se vedea §§ 16, 17 din hotărâre). În lumina jurisprudenței CtEDO citate mai sus (*Bochan (nr.2)* și *Ballıktaş Bingöllü*), decizia Curții de Apel din 12 martie 2018 ar putea fi, de asemenea, considerată ca reflectând o „eroare vădită” și, prin urmare, ca fiind arbitrară în sensul articolului 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023.
76. Cu toate acestea, Comisia a stabilit că participarea subiectului la decizia în cauză a Curții de Apel nu este suficientă, în sine, pentru a constitui temei de a concluziona că acesta nu corespunde cu criteriile de integritate etică. În această privință, Comisia observă că subiectul a participat la acest caz în calitate de membru relativ junior al colegiului Curții de Apel, care a emis o decizie unanimă de admitere a recursului procurorului. În ceea ce privește participarea subiectului, decizia pare a fi un act izolat care este mai degrabă caracterizat ca o problemă de performanță profesională decât una de integritate etică. Constatarea necorespunderii cu criteriile etice doar pe baza acestui act ar fi disproporționată⁹.

⁹ În jurisprudența sa în materie de vetting, CtEDO a făcut referire la principiul proporționalității (a se vedea, de exemplu, *Sevdari c. Albaniei*, nr. 40662/19, 13 decembrie 2022, § 83, <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-221482>)

VI. Concluzia

77. Pe baza informațiilor obținute și a explicațiilor subiectului din cadrul audierii, Comisia propune ca subiectul să promoveze evaluarea externă, pentru că nu s-a constatat lipsa corespunderii cu criteriile stabilite la articolul 11 din Legea nr. 252/2023.

VII. Acțiuni ulterioare și publicarea

78. Potrivit articolului 40 alin. (4) din Regulament, prezentul raport va fi expediat subiectului și Consiliului Superior al Magistraturii prin poștă electronică, iar în aceeași zi Comisia va publica pe pagina sa web oficială informația despre rezultatul evaluării.
79. În termen de cel mult trei zile de la aprobare, raportul semnat electronic va fi imprimat și va fi prezentat Consiliului Superior al Magistraturii, împreună cu un exemplar în format electronic al dosarului de evaluare cu toate materialele de evaluare colectate de Comisie.
80. Raportul va fi publicat pe site-ul oficial al Comisiei, cu măsurile de precauție corespunzătoare pentru protecția vieții private a subiectului și a altor persoane, în termen de trei zile de la expirarea perioadei de contestație împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii sau după ce Curtea Supremă de Justiție emite decizia prin care respinge contestația sau constată promovarea sau nepromovarea evaluării.
81. Raportul de evaluare a fost aprobat prin vot unanim la data de 11 martie 2025 și semnat în conformitate cu articolul 33 punctul (2) și articolul 40 punctul (5) din Regulament.
82. Raportul de evaluare a fost elaborat în limba engleză și în limba română.

Scott Bales

Președintele Comisiei

Președintele Completului B